

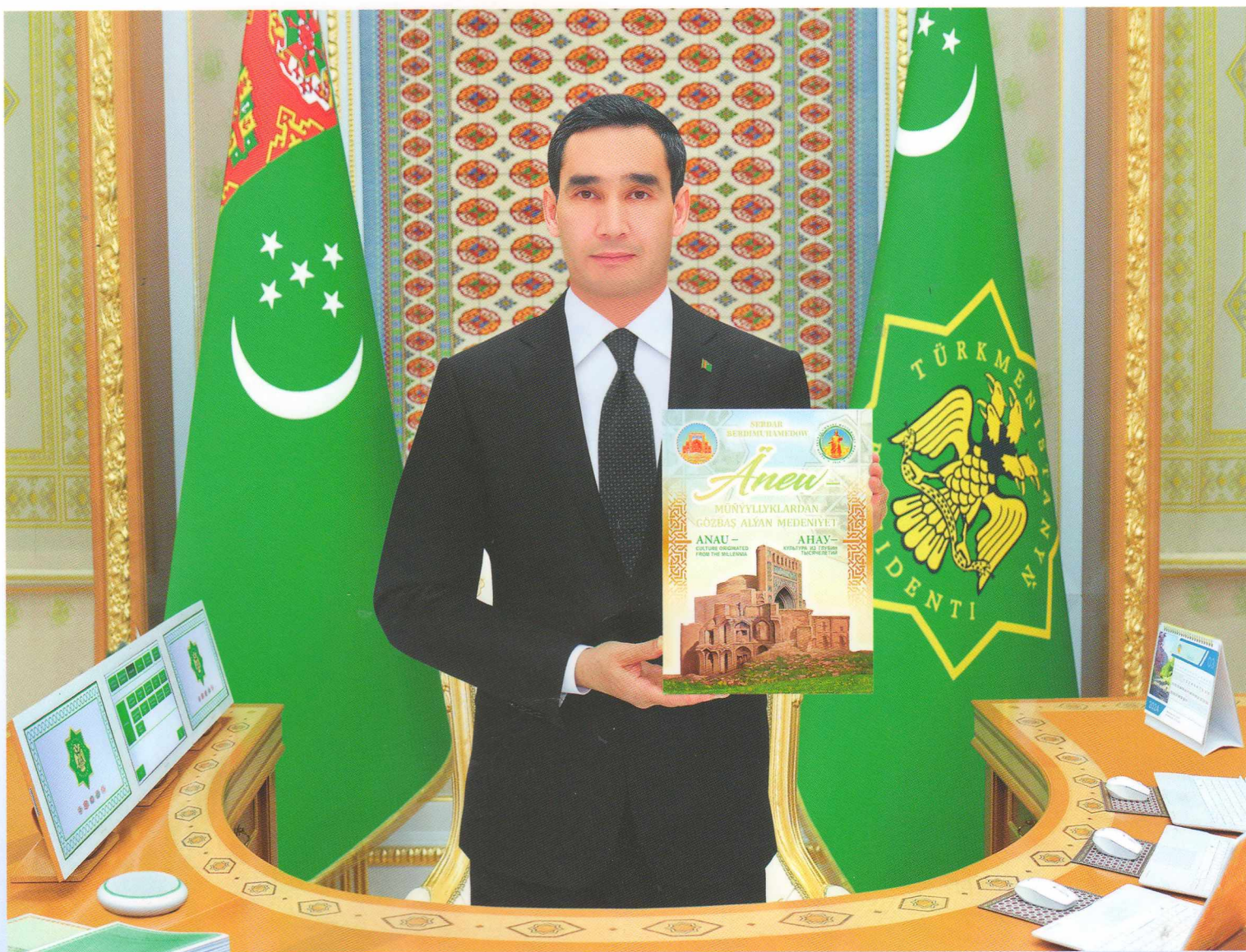
STANDART

TDS hil we howpsuzlyk

Esaslandyryjysy — «Türkmenstandartlary» baş döwlet gullugy

№1
2024

YLMY-TEHNIKI ŽURNAL
НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
SCIENTIFIC AND TECHNICAL MAGAZINE

Türkmen topragy geçmişden habar berýän, syýahatçynyň özüne çekýän gadymy ýadygärlikleriň, taryhy-medeni gymmatlyklaryň özboluşly hazynasydyr, açyk asmanyň astynda ýerleşýän muzeýdir.

Syýahatçylyk dünýä ykdysadyýetinde öňe sürülýän we çalt depginler bilen ösýän pudaklaryň biri. Ol diňe bir maliýe girdejileriniň çeşmesi bolmak bilen çäklenmän, eýsem, goşmaça iş orunlaryny döretmäge we halkara dostlukly gatnaşyklary ýola goýmaga ýardam edýär, ýurduň at-abraýyny, milli döredijileriniň dünýä ýaýmakda oňaýly mümkinçilik döredýär.

Syýahatçylyk düşünjesi jahankeşdelik manysynda hem gadym zamanlardan bäri ýörgünlidir. Syýahat etmeklik sosial-ykdysady ilerleme netijesinde gazanylan jemgyýetçilik ösüşiniň we maddy medeniýet derejesiniň ýokarlanmagynda has oňrak döräpdir. Ol ýerli hem-de dünýä siwilizasiýalarynyň döremeginde we özgermeginde uly orny eýeläpdir. Gero-dotyň, Strabonyň, Pifagoryň, Demokritiň, Platonyň, Aristoteliň syýahatlary, olaryň döreden eserleri ylmyň gazananlarynyň we tejribäniň köpçülikleýin ýaýradylmagyna sebäp bolupdyr. Syýahatlaryň sebäpleri we maksatlary dürli döwürlerde dürli-dürli bolupdyr. Emma ol ykdysady işiň görnüşi hökmünde täze taryhda has giň mazmuna eýedir.

SYÝAHATÇYLYK

«Syýahatçylyk» sözi resmi ýagdaýda ilkinji gezek Londonda ulanylypdyr. XVIII asyrdaky Ýewropanyň ýurtlarynda bilgeselçilikli gezelençleri amala aşyran adamlara «syýahatçy» diýlipdir.

Syýahatçylyk I.T.Balabanowyň kesgitlemesinde şeýle beýan edilýär: «Syýahatçylyk – ilatyň bir sebitden başga bir sebite wagtlaýyn geçmegidir, ýöne ol hemişelik ýaşayan ýerini çalyşmak we iş ýerini üýtgetmek sebäpli bolmaly däldir...». W.A.Kwartalnow işinde syýahatçylyga şeýle kesgitleme berýär: «Syýahatçylyk amallarynyň dowamynda syýahatçylar bilen hyzmaty öndürjiler, ýerli häkimiýetler we ýerli raýatlar arasynda döwür arabağlanýyklaryň we hadysalaryň utgaşykly jemine syýahatçylyk diýilýär». «Syýahatçylyk hakynda» Türkmenistanyň Kanunynda şeýle belenenilýär: «Syýahatçylyk fiziki şahslaryň hemişelik ýaşayan ýerlerinden tölegli iş bilen meşgul bolmazdan, dynç almak, sagaldyş, öwreniş, professional-işewürlük, bilim, sport, dini we beýleki maksatlar bilen wagtlaýyn bolunýan ýurda (ýere) gezelençidir». Kesgitlemelerden görnüşi ýaly, syýahatçylyk raýatlaryň belli şertler we sebäpler esasynda syýahatçylyk, şol bir wagtyň özünde-de syýahat hyzmatlaryny guramak üçin edilen işleriň jemidir.

Bu günki gün ýurdumyzda hereket edýän myhmanhanalar dünýä standartlaryna kybap gelýär. Olarda dünýäniň ösen tehnologiýalarynyň ornaşdyrylmagy hyzmatyň has-da ýokary derejä galmagyna ýardam berýär.

EDEBIYAT

1. «Syýahatçylyk hakynda» Türkmenistanyň Kanuny. //«Türkmenistan» gazetini. 21.05.2010 ý.

2. Hacıoğlu N. Seyahat acentacılığı ve tur operatörlüğü. //Bursa: Uludağ üniversitesi basımevi, 1993 y.

Gülşat PIRJANOWA,
Göwher HOJANIYAZOWA,
Türkmen döwlet medeniýet
institutynyň syýahatçylyk fakultetiniň mugallymlary.

MERKEZI AZIÝANYŇ ÇÄGINDÄKI DÖWLETARA GATNAŞYKLAR

Amatly geoykdysady ýerleşiş bilen tapawutlanýan Merkezi Aziýa taryhyň bütin dowamynda Ýewropa bilen Aziýanyň arasynda özboluşly «köpri» bolup geldi we şeýle bolmagynda-da galýar. Şonuň üçin-de sebitiň ýurtlarynyň özara hyzmatdaşlygyny ösdürmek hem-de işjeňleşdirmek häzirki gününň wajyp wezipesidir. Bu babatda Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşyklaryna örän uly orun degişlidir.

Merkezi Aziýanyň ägirt uly mümkinçilikleri taryhda Beýik Ýüpek ýolunyň üsti bilen açylypdyr. Häzirki zamanyň bazar ykdysadyýeti şertlerinde ykdysadyýeti ösdürmek söwda-ykdysady gatnaşyklar bilen deň derejede maýa goýum hyzmatdaşlygynyň strategik häsiýete eýe bolmagyna baglydyr.

Şu jähetden alanymyzda, şol ösen syýasy, ykdysady we ruhy medeniýeti häzirki wagtda has-da kämilleşdirmäge, onuň üsti bilen Merkezi Aziýany çalt depginler bilen ösýän we geljegi uly ykdysady sebitlere goşmaga bizde ähli mümkinçiliklerdir artykmaçlyklar bar. Aslynda, Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşygynyň döredilmegi şu taryhy jähetden ugur alypdyr. Bu duşuşyklar dogrusynda gysgaça durup geçeliň.

1-nji duşuşyk 2018-nji ýylyň 15-nji martynda iş duşuşygy görnüşinde Gazagystan Respublikasynyň paýtagty Nur-Sultan (ozalky Astana) şäherinde geçirildi. Onuň gün tertibini sebitiň ýurtlarynyň arasynda ykdysadyýet, söwda, logistika, ulag we aragatnaşyk ýaly möhüm ugurlar boýunça hyzmatdaşlygy giňeltmek baradaky meseleler düzdi.

2-nji duşuşyk 2019-njy ýylyň 29-njy noýabrynda Özbegistan Respublikasynyň paýtagty Daşkent şäherinde geçirildi. Onuň jemleri boýunça Bilelikdäki Beýanname kabul edildi we ol duşuşyk Merkezi Aziýa döwletleriniň hyzmatdaşlygynda nobatdaky möhüm tapgyry alamatlandyrdy.

3-nji duşuşyk 2021-nji ýylyň 6-njy awgustynda Türkmenbaşy şäherinde, has takygy, «Awaza» milli syýahatçylyk zolagynyň «Awaza» kongresler merkezinde geçirildi. Onuň jemleri boýunça Bilelikdäki Beýanname kabul edildi we ol duşuşyk sebitde bolup geçýän ýagdaýlara öz wagtynda hem-de çäýe täsir etmäge mümkinçilik berdi.

4-nji duşuşyk 2022-nji ýylyň 21-nji iýulynda Gyrgyz Respublikasynyň Çolpon-Ata şäherinde geçirilip, netijeli häsiýeti bilen tapawutlandy.

5-nji duşuşyk 2023-nji ýylyň 14-nji sentýabrynda Täjigistan Respublikasynyň paýtagty Duşenbe şäherinde geçirilip, onda Bilelikdäki Beýanname kabul edildi.

Ýurdumyz ykdysady-geografik taýdan Merkezi Aziýada amatly ýerleşen döwletleriň biri. Şu nukdaýnazardan, Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşyklarynda Türkmenistan tarapyndan öňe sürülýän tekliplerdir üns çekilýän meseleler bilelikde, jebislikde sebitiň durmuklylygyna, asudalygyna täsir edýän ýagdaýlaryň önüni almagy, netijede, Merkezi Aziýanyň bitewi geoykdysady giňişlik hökmündäki mümkinçiliklerini netijeli ulanmagy, parahatçylygy we asudalygy goramak bilen baglanýşykly gymmatly pikirleriň halkara giňişlikde işjeň ilerletmegi nazarlaýar.

EDEBIYAT

1. Gurbanguly Berdimuhamedow. Türkmenistanyň durmuş-ykdysady ösüşiniň döwlet kadalaşdyrylyşy. I we II tom. //Aşgabat, TDNG, 2010 ý.

2. Geldimuhamedowa O. we başg. Türkmenistanyň daşary ykdysady syýasaty. //Aşgabat, TDNG, 2023 ý.

Perhat ÇARYÝEW,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliğiniň
Halkara gatnaşyklary institutynyň halkara ykdysady
gatnaşyklary kafedrasynyň uly mugallymy.